

Anonimizuota versija

Vertimas

C-77/24-1

Byla C-77/24 [Wunner]ⁱ

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2024 m. vasario 1 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Oberster Gerichtshof (Austrija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. sausio 11 d.

Kasatoriai:

NM

OU

Kita kasacinio proceso šalis:

TE

Oberster Gerichtshof (Aukščiausiasis Teismas) <...> byloje, kurioje ieškovas yra TE, 1100 Viena <...>, pirmasis atsakovas – NM, Malta, M-XXB 1120 Tašbišas, <...>, antrasis atsakovas – OU, Kipras, CY-2108 Nikosija, <...>, dėl 18 547,67 EUR priskaičiuojant palūkanas ir išlaidas, išnagrinėjęs atsakovų kasacinį skundą dėl 2023 m. rugsėjo 4 d. *Oberlandesgericht Wien* (Vienos aukštesnysis apygardos teismas) nutarties Nr. GZ 15 R 96/23g-46, kuria buvo iš dalies panaikinta 2023 m. balandžio 27 d. *Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien* (Vienos civilinių bylų apygardos teismas) nutartis Nr. GZ 11 Cg 61/22d-29, priėmė šią

nutartį:

ⁱ Šios bylos pavadinimas išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo.

I. 2023 m. lapkričio 9 d. nutartimi Nr. AZ 5 Ob 181/23p sustabdytas bylos nagrinėjimas tęsiamas.

II. Pagal SESV 267 straipsnį Europos Sąjungos Teisingumo Teismui pateikiami šie prejudiciniai klausimai:

1. Ar 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės (reglamentas „Roma II“) 1 straipsnio 2 dalies d punktas turi būti aiškinamas taip, kad jis taip pat susijęs su bendrovės valdymo organui keliamais reikalavimais atlyginti žalą, kuriuos bendrovės kreditorius grindžia žalos atlyginimu pagal deliktinę teisę dėl to valdymo organo padaryto apsaugos įstatymų (pavyzdžiui, azartinių lošimų teisės aktų nuostatų) pažeidimo?

2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai:

Ar šio reglamento 4 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad žalos atsiradimo vieta, kai bendrovės, kuri neturėdama koncesijos Austrijoje siūlo internetinius azartinius lošimus, valdymo organui pareiškiamas deliktinis ieškinys dėl žalos atlyginimo už lošiant patirtus nuostolius, nustatoma pagal:

- a) vietą, kurioje lošėjas iš savo banko sąskaitos perveda lėšų į bendrovės tvarkomą lošėjo sąskaitą;
- b) vietą, kurioje bendrovė tvarko lošėjo sąskaitą, į kurią įskaitomos lošėjo pervestos lėšos, laimėjimai, nuostoliai ir premijų taškai;
- c) vietą, kurioje lošėjas iš lošėjo sąskaitos stato lošimo sumas, dėl kurių jis galiausiai patiria nuostolių;
- d) lošėjo gyvenamąją vietą, kaip jo reikalavimo išmokėti lošėjo sąskaitoje esantį kreditą buvimo vietą;
- e) lošėjo pagrindinio turto buvimo vietą.

III. <...> [Sustabdomas bylos nagrinėjimas]

M o t y v a i

Dėl I dalies

- 1 Bylą nagrinėjanti teismo kolegija 2023 m. lapkričio 9 d. nutartimi sustabdė bylos nagrinėjimą, kol Europos Sąjungos Teisingumo Teismas priims sprendimą dėl 2023 m. spalio 19 d. *Oberster Gerichtshof* Teisingumo Teismui pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje Nr. 5 Ob 110/23i.
- 2 Vėliau ieškovas byloje, kurioje buvo pateiktas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą, atsiėmė ieškinį ir atsisakė reikalavimo; bylą nagrinėjanti teismo kolegija, tai konstatavusi 2023 m. lapkričio 23 d. nutartyje, atsiėmė prašymą

priimti prejudicinį sprendimą. Taigi bylos nagrinėjimas turi būti tęsiamas siekiant išsiaiškinti byloje kylančius klausimus, susijusius su Sąjungos teise.

Dėl II dalies

A. Faktinės aplinkybės

- 3 Bendrovė *Titanium Brace Marketing Limited* (toliau – *Limited*) iš savo registruotosios buveinės Maltoje svetainėje www.drueckglueck.com valdė internetinį kazino. Savo paslaugas ji siūlė visoje Europos rinkoje. Bendrovė turi galiojančią Maltos azartinių lošimų koncesiją, bet neturi koncesijos pagal Austrijos *Glücksspielgesetz* (Azartinių lošimų įstatymas); šiuo metu vyksta jos bankroto procedūra.
- 4 Ieškovas, kurio gyvenamoji vieta patenka į pirmosios instancijos teismo jurisdikciją, laikotarpiu nuo 2019 m. lapkričio 14 d. iki 2020 m. balandžio 3 d. lošė *Limited* internetinių azartinių lošimų svetainėje; iš viso jis pastatė sumą, kuri yra ieškinio reikalavimas, bet nieko neišlošė. Atsakovai šiuo laikotarpiu buvo *Limited* „direktoriai“.
- 5 Tam, kad galėtų lošti *Limited* svetainėje, ieškovas turėjo atsidaryti kliento sąskaitą Maltoje. Iš savo banko sąskaitos Austrijoje jis pervedė lėšų į banko sąskaitą Maltoje tam, kad papildytų savo lošėjo (kliento) sąskaitą. Įmokėtas sumas *Limited* įskaitė kaip kreditą. Ieškovui Maltoje atidaryta sąskaita buvo *Limited* tikrų pinigų sąskaita, skirta jam, kaip lošėjui, ir atskirta nuo pačios *Limited* turto. Kai ieškovas nusprendavo lošti, statoma suma būdavo nurašoma iš lošėjo sąskaitos. Jei ieškovas būtų išlošęs, laimėjimas taip pat būtų buvęs įskaitytas į lošėjo sąskaitą. Iš viso ieškovas pralošė 18 547,67 EUR.

B. Šalių procesiniai argumentai ir ankstesnis procesas

- 6 Ieškovas iš abiejų atsakovų reikalauja grąžinti praloštą sumą. Jo teigimu, dėl to, kad *Limited* Austrijoje neturėjo koncesijos, azartinių lošimų sutartis yra negaliojanti. Reikalavimą ieškovas grindė žalos atlyginimu, nes, jo manymu, intervencija į Austrijos azartinių lošimų monopolį yra apsaugos įstatymų pažeidimas. Atsakovai, kaip *Limited* vadovai, atsakingi už tai, kad bendrovė Austrijoje siūlė neteisėtus azartinius lošimus. Ieškovas tvirtina, kad atsakovai asmeniškai ir kaip nusikalstamos veikos bendrininkai pagal ABGB 1301 straipsnį solidariai atsako kreditorių atžvilgiu už Austrijos azartinių lošimų įstatymo nuostatų dėl lošėjų apsaugos pažeidimą. Pirmosios instancijos teismo jurisdikcija buvo grindžiama (be kita ko) Reglamento dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų vykdymo 7 straipsnio 2 punktu.
- 7 Atsakovai pareiškė tarptautinės jurisdikcijos nebuvimu grindžiamą prieštaravimą. Jų manymu, ieškovas negali remtis Reglamento dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų vykdymo 7 straipsnio 2 punktu. Atsakovai teigia neturėję įgaliojimo nuspręsti, ar *Limited* turėjo pasitraukti iš jau susikūrusios Austrijos rinkos. Jie nepriėmė verslo strategijos sprendimų, o antrojo atsakovo užduotis tebuvo

palaikyti ryšius su Maltos azartinių lošimų institucija. Žalą sukėlusio įvykio ir žalos atsiradimo vieta yra Maltoje. Atsakovams taikytina ne Austrijos, o Maltos materialinė teisė, o joje bendrovės valdymo organų atsakomybė bendrovės kreditorių atžvilgiu nenumatyta.

- 8 Pirmosios instancijos teismas ieškinį atmetė motyvuodamas tuo, kad jis neturi tarptautinės jurisdikcijos.
- 9 Apeliacinis teismas šį sprendimą panaikino tiek, kiek ieškovas reikalavimus grindė žalos atlyginimo pagal deliktinę teisę argumentu, ir nurodė pirmosios instancijos teismui pradėti procesą ir nebesiremti motyvu, kuriuo remdamasis jis atmetė ieškinį.
- 10 Sąlygos, kurioms esant jurisdikcija nustatoma pagal nusikalstamos veikos vietą remiantis 2012 m. Reglamento dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų vykdymo 7 straipsnio 2 punktu, atsižvelgiant į neseniai *Oberster Gerichtshof* panašiomis faktinėmis aplinkybėmis priimtą sprendimą byloje Nr. 10 Ob 56/22s, tenkinamos. Iš esmės ribotos atsakomybės bendrovės (*GmbH*) vadovai už savo veiksmus dėl pačių kaltės atsako tik bendrovei, o išimties taikomos tik esant atitinkamai teisės normai, taip pat tyčinės žalos kreditoriui, nusikalstamų veiksmų arba apsaugos įstatymų pažeidimo dėl vadovų kaltės atvejais. Sprendime byloje Nr. 6 Ob 168/19b *Oberster Gerichtshof* nurodė, kad nuostatų dėl lošėjų apsaugos pažeidimas yra ne tik pareigų nevykdymas, kuris nulemia, kad dėl valdymo organų kaltės priskyrimo bendrovei jai tenka pareiga atlyginti žalą išorės subjektams; esant tokiam pažeidimui ieškovas turi teisę reikalavimus reikšti kaltinamiems vadovams asmeniškai. Tuo ieškovas rėmėsi ir šioje byloje. Jo manymu, žalos atsiradimo vieta yra Austrijoje, nes Maltoje statant lošimo sumą orientuojamasi į lošimo sėkmę arba nesėkmę ir nuostoliai kompensuojami laimėjimais. Tik paskiausias likęs nuostolis yra pirminė žala, kurią patiria lošėjas dėl to, kad Austrijoje esantis jo turtas sumažėja atitinkama suma. Atsižvelgiant į Austrijos viešojoje teisėje įtvirtintų imperatyvių normų pažeidimą, kurį, kaip teigiama, padarė atsakovai, žalos atsiradimo vieta taip pat yra Austrijoje.
- 11 Apeliacinis teismas leido paduoti kasacinį skundą, nes aukščiausios instancijos teismų jurisprudencijos dėl Austrijos teismų tarptautinės jurisdikcijos nagrinėti panašius ieškinius azartinių lošimų bendrovių vadovams nėra suformuota.
- 12 Atsakovai apeliaciniu skundu siekia, kad ankstesnis sprendimas būtų iš dalies pakeistas taip, kad ieškinys būtų atmetas, kaip nusprendė pirmosios instancijos teismas, o jei šis reikalavimas būtų netenkinamas – kad sprendimas būtų panaikintas ir byla grąžinta žemesnės instancijos teismui.
- 13 Ieškovas prašo netenkinti kasacinio skundo.

C. Byloje reikšmingos teisės nuostatos

- 14 Reglamento dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų vykdymo 7 straipsnyje nustatyta:

Asmeniui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškinys kitoje valstybėje narėje gali būti pareikštas:

<...>

2) *bylose dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto – vietos, kurioje įvyko ar gali įvykti žalą sukėlęs įvykis, teismuose <...>*

15 Reglamento „Roma II“ 1 straipsnyje nustatyta:

1. *Įstatymų kolizijos atvejais šis reglamentas taikomas nesutartinėms prievolėms civiliniuose ir komerciniuose santykiuose. <...>*

2. *Šis reglamentas netaikomas:*

<...>

d) *nesutartinėms prievolėms, atsirandančioms iš bendrovių ar kitų juridinių ar juridinio asmens statuso neturinčių subjektų teisės, pavyzdžiui bendrovių ar kitų juridinių ar juridinio asmens statuso neturinčių subjektų steigimo registruojant ar kitais būdais, jų teisumo, vidaus struktūros arba likvidavimo ir nesutartinėms prievolėms, atsirandančioms iš asmeninės darbuotojų ir dalyvių atsakomybės už bendrovės arba kito minėto subjekto išpareigojimus, ir asmeninės įstatymais numatytą apskaitos dokumentų auditą atliekančių auditorių atsakomybės bendrovės ar jos dalyvių atžvilgiu <...>*

16 Reglamento „Roma II“ 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

Jeigu šiame reglamente nenumatyta kitaip, iš delikto atsirandančiai nesutartinei prievolei taikoma tos šalies teisė, kurioje atsirado žala, neatsižvelgiant į tai, kurioje šalyje įvyko žalą sukėlęs įvykis ir neatsižvelgiant į tai, kurioje šalyje ar šalyse atsirado netiesioginių to įvykio pasekmių.

17 Austrijos *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch* (Bendrasis civilinis kodeksas, toliau taip pat – ABGB) 1301 straipsnyje nustatyta:

Atsakomybėn už neteisėtai padarytą žalą gali būti patraukiami keli asmenys, jei jie prie to prisidėjo veikdami kartu, tiesiogiai arba netiesiogiai, įtikinėdami, grasindami, įsakydami, padėdami, nuslėpdami ar panašiais veiksmais arba nevykdę konkrečios pareigos užkirsti kelią netinkamam veikimui.

18 Austrijos bendrojo civilinio kodekso 1311 straipsnyje nustatyta:

Patyręs atsitiktinę žalą yra tas, kurio turtui arba asmeniui ta žala padaryta. Jei atsitiktinė žala padaroma dėl asmens kaltės, laikoma, kad jis pažeidė atsitiktinės žalos prevencijos įstatymą arba <...>; tokiu atveju jis atsako už visą žalą, kuri kitu atveju nebūtų atsiradusi.

Austrijos *Glücksspielgesetz* (Azartinių lošimų įstatymas, toliau – *GSpG*) 3 straipsnyje nustatyta:

Jei šiame federaliniame įstatyme nenustatyta kitaip, teisę vykdyti azartinius lošimus turi valstybė (azartinių lošimų monopolis).

D. Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvai

- 19 1.1. Remiantis Austrijos jurisprudencija, lemiamą reikšmę nustatant tarptautinę jurisdikciją turi ieškinyje pateikta informacija. Aiškiai remtis jurisdikcija pagal Reglamentą dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų vykdymo nereikia. Ieškovas turi tik pateikti reikalingus faktus. Kai yra vadinamieji dvigubo reikšmingumo faktai, t. y. tokie, iš kurių kildinama ir tarptautinė jurisdikcija, ir reikalavimo pagrindimas, turi pakakti ieškinio argumentų įtikinamumo tam, kad jurisdikcijos nustatymo klausimas nebūtų apsunkinamas tolesniais bylos nagrinėjimo iš esmės klausimais. Taigi tarptautinės jurisdikcijos klausimas turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į tai, ar ieškinyje pateikta informacija yra įtikinama.
- 20 1.2. Remiantis suformuota jurisprudencija dėl Austrijos teisės, bendrovės valdymo organo atsakomybė išorės subjektams apsaugos įstatymo pažeidimo, kai yra kaltė, atveju pagal ABGB 1311 straipsnį iš esmės galima; *GSpG* nuostatos dėl lošėjų apsaugos kvalifikuotos kaip apsaugos įstatymai. Kaip tvirtina atsakovai, panašios atsakomybės Maltos teisės aktuose dėl žalos atlyginimo nenumatyta.
- 21 1.3. Taigi tvirtinimas, kad atsakovams pagal deliktinę teisę gali būti reiškiami žalos atlyginimo reikalavimai, grindžiami deliktu arba kvazideliktu, kaip tai suprantama pagal Reglamento dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų vykdymo 7 straipsnio 2 punktą, remiantis Austrijos teisės aktais dėl žalos atlyginimo nebūtų neįtikinamas. Visgi ar įtikinama ieškovo prezumpcija, kad taikytina Austrijos materialinė teisė, dar reikia išsiaiškinti. Šiuo klausimu, bylą nagrinėjančios teismo kolegijos manymu, *acte claire* nėra, taigi Europos Sąjungos Teisingumo Teismui reikia pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą.
- 22 2. Klausimo, kokia yra reglamento „Roma II“ 1 straipsnio 2 dalies d punkto nuostatos dėl išimties taikymo sritis, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas – kiek matyti – dar nenagrinėjo. Vis dėlto Sprendime *ÖFAB*, C-147/12, kiek tai susiję su tarptautinės civilinio proceso teisės sritimi, nurodyta (42 punktas), kad frazė „byla dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto“, vartojama (tuo metu taikyto) Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkte, turi būti aiškinama taip, kad ji apima akcinės bendrovės kreditoriaus pareikštus ieškinius, kuriais siekiama, kad būtų pripažinta, pirma, jos valdybos nario ir, antra, jos akcininko atsakomybė už skolą, atsižvelgiant į tai, kad jie leido minėtai bendrovei toliau tęsti veiklą, nors ji neturėjo pakankamai kapitalo ir privalėjo būti likviduota.
- 23 3. Nacionalinės jurisprudencijos šios nuostatos dėl išimties klausimu nėra suformuota. Austrijos ir Vokietijos teisinėje literatūroje teikiamos toliau išdėstytos nuomonės.

- 24 3.1. Leidinyje G. Wagner, *Die neue Rom II-Verordnung* (Naujasis reglamentas „Roma II“; *IPRax*, 2008, 1) laikomasi nuomonės, kad, taikant platų 1 straipsnio 2 dalies d punkto aiškinimą, ši teisės norma taip pat apimtų akcininkų ir valdymo organų atsakomybę už netinkamą elgesį bendrovės ir išorės kreditorių atžvilgiu. Vis dėlto pagal G. Wagner argumentai, kad bet kuriuo atveju akcininkų atsakomybė išorės subjektams, t. y. bendrovės kreditoriams, turi būti nustatoma remiantis deliktine teise, normatyviniu funkcinio požiūriu yra svaresni.
- 25 3.2. Pagal B. Lurger / M. Melcher, *Handbuch Internationales Privatrecht*² (Tarptautinės privatinės teisės vadovas, (2021), 5/14 ir paskesni punktai), kalbant apie išimtį, susijusią su akcininkų ir valdymo organų asmenine atsakomybe už bendrovės įsipareigojimus, kyla klausimas, ar ji susijusi tik su korporacine atsakomybe (jos ribojimu) (t. y. priklausomai nuo bendrovės formos, pavyzdžiui, kapitalo bendrovės akcininkų asmeninė neribota atsakomybė), ar apima ir atsakomybę už kitokį netinkamą elgesį bendrovės ir jos kreditorių atžvilgiu. Autoriai nurodo, kad Teisingumo Teismo jurisprudencijoje (byla C-147/12) preziumuojama, jog bent jau tarptautinės jurisdikcijos srityje asmeninės neribotos atsakomybės reikalavimai kvalifikuotini pagal deliktinę teisę.
- 26 3.3. Pagal M. Neumayr: KBB⁷, 6 punktas dėl reglamento „Roma II“ 1 straipsnio, išimtis netaikoma žalos atlyginimo reikalavimams, kurie reiškiami pagal deliktinę teisę akcininkams ir valdymo organų nariams.
- 27 3.4. Vokietijoje nuostatos dėl išimties klausimu laikomasi nuomonės, kad bendrovių teisėje įtvirtintų reikalavimų kvalifikavimas kaip nesutartinių, visų pirma deliktinių, reikalavimų įmanomas, kai jie susiję su teisės aktuose numatyta akcininkų ir valdymo organų asmenine atsakomybe už bendrovės įsipareigojimus (A. Junker: *MiKomm*⁸, 36 punktas dėl 1 straipsnio). Vokietijos BGH (*Bundesgerichtshof* – Aukščiausiasis Federalinis Teismas) (bylos Nr. II ZR 84/05, NJW, 2007, 1529) nagrinėjo klausimą, kokia teisė taikytina asmeninei atsakomybei, kai pagal Nyderlandų teisę įsteigtos ribotos atsakomybės bendrovės (*GmbH*) pavadinime nėra teisinės formos nuorodos, rodančios atsakomybės ribojimą, ir kvalifikavo akcininko asmeninę atsakomybę ne pagal bendrovių, o pagal deliktinę teisę motyvuodamas tuo, kad nuorodos bendrovės pavadinime naudojimas nėra viena iš konkrečių prievolių pagal bendrovių teisę (taip pat žr. A. Junker, pirmiau nurodytoje vietoje, 38 punktas).
- 28 3.5. Materialinės deliktinės teisės pagrindu BGH išplėtota atsakomybė už destruktinę intervenciją į bendrovės turtą (BGB 826 straipsnis), kuria siekiama apsaugoti neapibrėžtą skaičių kreditorių, kuriems bendrovė neetišku elgesiu padarė žalą, Vokietijoje taip pat daugiausia kvalifikuojama pagal deliktinę teisę (žr. A. Junker, pirmiau nurodytoje vietoje, 38 ir 39 punktai ir juose pateiktos kitos nuorodos, taip pat į kitokias nuomones).
- 29 3.6. Bylą nagrinėjančios teismo kolegijos manymu, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo prezumpcija (Sprendimas *ÖFAB*, C-147/12), kad tarptautinės civilinio proceso teisės srityje išorės bendrovės kreditorių reikalavimai atlyginti

žalą kvalifikuotini pagal deliktinę teisę, ir reglamento „Roma II“ taikymo srityje galėtų būti argumentas, rodantis, kad jo 1 straipsnio 2 dalies d punkto nuostata dėl išimties, nepaisant plačios formuluotės, aiškintina siaurai ir turėtų neapimti bendrovės kreditorių reikalavimų atlyginti žalą pagal deliktinę teisę.

- 30 4. Jei nuostata dėl išimties šiuo atveju būtų netaikytina, pagal reglamentą „Roma II“ reikėtų remtis pirmiausia teisės pasirinkimo laisve, kaip tai suprantama pagal reglamento „Roma II“ 14 straipsnį, paskui – specialiais siejamaisiais veiksniais, numatytais 5–9 straipsniuose, ir galiausiai – pagrindine taisykle, nustatyta 4 straipsnyje (M. Neumayr: KBB⁷, 3 punktas dėl reglamento „Roma II“ 1 straipsnio, bylos Nr. 6 Ob 186/21b).
- 31 4.1. Tai, kad būtų buvusi pasirinkta teisė, nebuvo nurodyta. Reglamento „Roma II“ 5–9 straipsniuose numatyti specialūs siejamieji veiksniai susiję su atsakomybe už produktus, nesąžininga konkurencija, žala aplinkai, intelektinės nuosavybės teisių pažeidimu ir kolektyviniais veiksmais; šiuo atveju jie nėra reikšmingi.
- 32 4.2. Taigi reikia orientuotis į reglamento „Roma II“ 4 straipsnį. Jo 2 dalyje apibūdintos aplinkybės, kai traukiamo atsakomybės asmens ir žalą patyrusio asmens įprastinė gyvenamoji vieta žalos atsiradimo metu yra toje pačioje šalyje, remiantis ieškinyje pateiktais duomenimis, šiuo atveju nėra. Taigi lemiamą reikšmę turi reglamento „Roma II“ 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta pagrindinė taisyklė.
- 33 4.3. Pagal šią nuostatą iš delikto atsirandančiai nesutartinei prievolei taikoma tos šalies teisė, kurioje atsirado žala, neatsižvelgiant į tai, kurioje šalyje įvyko žalą sukėlęs įvykis ir neatsižvelgiant į tai, kurioje šalyje ar šalyse atsirado netiesioginių to įvykio pasekmių. „Žala“ reiškia pirminę žalą; kalbant apie vietą, omenyje turima vieta, kurioje atsakomybę pagrindžiantis įvykis tiesiogiai sukėlė žalą tiesiogiai nukentėjusiam asmeniui (M. Neumayr: KBB⁷, 3 punktas dėl reglamento „Roma II“ 4 straipsnio ir jame pateiktos kitos nuorodos).
- 34 4.4. Remiantis teisine literatūra, kai padaryta vien turtinė žala nepažeidžiant absoliučiuju teisių (kaip aptariama ir šiuo atveju), nustatyti žalos atsiradimo vietą, kaip ji suprantama pagal reglamento „Roma II“ 4 straipsnio 1 dalį, yra sudėtinga (M. Melcher, *Reine Vermögensschäden im internationalen Zuständigkeits- und Privatrecht* (Vien turtinė žala tarptautinės jurisdikcijos ir privatinės teisės srityje), *VbR*, 2017, 126; B. Lurger / M. Melcher, *Handbuch Internationales Privatrecht*², 5/37 ir paskesni punktai ir juose, visų pirma 81 išnašoje, pateiktos kitos nuorodos). Atsižvelgiant į suderinamumą, numatytą taip pat reglamento „Roma II“ 7 konstatuojamojoje dalyje, reikia remtis ir jurisdikcijos nustatymo teisės aktais pagal 2012 m. Reglamento dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų vykdymo 7 straipsnio 2 punktą.
- 35 4.5. Nustatant žalos atsiradimo vietą pagal 2012 m. Reglamento dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų vykdymo 7 straipsnio 2 punktą reikia orientuotis į vietą, kurioje žala realizavosi (Teisingumo Teismo sprendimo *Vereniging van*

Effehtenbezitters, C-709/19, 26 ir paskesni punktai); konkretūs priskyrimo kriterijai, apibrėžti pagal jurisdikcijos nustatymo teisės aktus, *a priori* gali rodyti, kad žalos atsiradimo vieta yra ieškovo gyvenamosios vietos valstybėje narėje, o tai reiškia *forum actoris* jurisdikciją (Teisingumo Teismo sprendimas *Universal Music*, C-12/15; Sprendimo *Löber*, C-304/17, 34 punktas). Remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija, tokie kriterijai gali būti, pavyzdžiui, su prospektu susijusių įpareigojimų arba teisės aktuose nustatytos pareigos pateikti informaciją nevykdymas ieškovo gyvenamosios vietos valstybėje (Teisingumo Teismo sprendimas *Vereniging van Effehtenbezitters*, C-709/19) arba investavimui ir žalai būdingų sąskaitų (banko sąskaita ir vertybinių popierių depozitas) bankuose ieškovo gyvenamosios vietos valstybėje turėjimas (Teisingumo Teismo sprendimas *Löber*, C-304/17). Dėl vietos, kurioje tiesiogiai banko sąskaitoje realizavosi vien turtinė žala, reikia pasakyti, kad jurisdikcija toje vietoje pagal 2012 m. Reglamento dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų vykdymo 7 straipsnio 2 punktą gali būti pagrindžiama tik tokiu atveju, kai ir kitos konkrečios faktinės aplinkybės rodo esant šią jurisdikciją (žr. B. Lurger / M. Melcher, *Handbuch Internationales Privatrecht*², 5/37 punktas).

- 36 4.6. Neseniai priimtuose sprendimuose byloje Nr. 10 Ob 56/22s ir 8 Ob 172/22k dėl 2012 m. Reglamento dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų vykdymo 7 straipsnio 2 punkto taikymo vienai Maltos bendrovei azartinių lošimų atvejais *Oberster Gerichtshof* preziumavo, kad aplinkybė, kur ta bendrovė tvarko lošėjų sąskaitas, neturi lemiamos reikšmės. Lošėjui pervedus lėšas į savo lošėjo sąskaitą jo turtas dar nesumažėja, nes jis gali bendrovei pareikšti tokio pat dydžio reikalavimą, t. y. bet kada pareikalauti jam išmokėti pervestą sumą. Lošėjo turtas sumažėja tik tuomet, kai iš draudžiamų azartinių lošimų patirtas nuostolis viršija laimėjimus, nes dėl to suma, kurią jis gali pareikalauti išmokėti, sumažėja nuostolio suma. Kaip argumentas, kad žalos atsiradimo vieta yra Austrijoje, minėtoje byloje buvo vertinama aplinkybė, jog žalos atlyginimą pagrindžiantis neteisėtumas kyla iš Austrijos azartinių lošimų teisės aktų, t. y. Austrijos viešojoje teisėje įtvirtintų imperatyvių normų, pažeidimo. Sprendimuose byloje Nr. 3 Ob 164/23y ir 6 Ob 168/23h, susijusiose su pačioms azartinių lošimų bendrovėms iškeltais ieškiniais dėl žalos atlyginimo, buvo preziumuojama, kad žalai reikšmingo pareigų nevykdymo vieta yra Austrijoje.
- 37 4.7. Jei šios nuomonės dėl žalos atsiradimo vietos pagal 2012 m. Reglamento dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų vykdymo 7 straipsnio 2 punktą būtų laikomasi – atsižvelgiant į reikalavimą užtikrinti tarptautinės jurisdikcijos nustatymo teisės ir tarptautinės privatinės teisės suderinamumą – ir dėl žalos atsiradimo vietos pagal reglamento „Roma II“ 4 straipsnio 1 dalį, ieškovo reikalavimo išmokėti lošėjo sąskaitoje esantį kreditą vieta tikriausiai būtų jo įprastinė gyvenamoji vieta.
- 38 4.8. Tokios krypties buvo laikomasi ir *Oberster Gerichtshof* sprendime byloje Nr. 6 Ob 233/18k, kurios faktinės aplinkybės buvo tokios, kad ieškovas disponavo savo turtu ir pervedė lėšas būdamas Austrijoje. Toje byloje buvo patvirtinta, kad taikytina Austrijos materialinė teisė. 6-oji teismo kolegija – byloje dėl Šveicarijoje

įsisteigusio notaro, kuris parengė neteisingas brangiųjų metalų kiekio tikrinimo ataskaitas – neprieštaravo tam, kad pagal reglamento „Roma II“ 4 straipsnį lemiamą reikšmę turinti žalos atsiradimo vieta, atsižvelgiant į konkrečias tos situacijos aplinkybes, būtų nustatyta Austrijoje.

- 39 4.9. Bylą nagrinėjančios teismo kolegijos nuomone, nustatant pirminės žalos atsiradimo vietą lemiamą reikšmę turi, pirma, tai, kur ta žala yra, ir, antra, kur ji pirmą kartą atsirado, t. y. pirmą kartą sumažėjo atitinkama turto dalis. Tai gali būti vieta, kurioje ieškovas lėšas iš savo banko sąskaitos perveda į savo lošėjo sąskaitą – jei būtų preziumuojama, kad banko atžvilgiu ieškovo turima teisė į sąskaitinius pinigus turi didesnę vertę nei azartinių lošimų bendrovės atžvilgiu jo turima teisė reikalauti išmokėti lošėjo sąskaitoje esantį kreditą, taigi jei vien dėl to būtų atsiradęs neigiamas turto pokytis. Taip pat, atsižvelgiant į atsakovų prieštaravimus, būtų įmanoma preziumuoti, kad galutinai turtas sumažėja tik tuomet, kai lošėjo sąskaitoje atsiranda nuostolis, ir tai – kadangi sąskaita tvarkoma Maltoje – būtų galima vertinti kaip Maltoje atsiradusią pirminę žalą. Kadangi toks nuostolis priklauso nuo aplinkybės, kad ieškovas vėl lošia (ir pralošia), taip pat būtų galima tik šį (tolesnį) lošimą, dėl kurio atsiranda nuostolis, vertinti kaip sukeltą pirminę žalą ir orientuotis į šio lošimo vietą. Jei pirminė žala būtų laikomas tik (galutinis) teisės į lošėjo sąskaitoje esančio kredito išmokėjimą praradimas, kiltų klausimas, kur yra šios teisės vieta – Maltoje, kur tvarkoma sąskaita, ieškovo gyvenamojoje vietoje, jo pagrindinio turto buvimo vietoje ar dar kur nors.
- 40 4.10. Vis dėlto, bylą nagrinėjančios teismo kolegijos nuomone, jei pirminės žalos atsiradimo vieta būtų Austrijoje, remiantis nurodyta Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl 2012 m. Reglamento dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų vykdymo 7 straipsnio 2 punkto, taikytinos teisės klausimu taip pat reikėtų preziumuoti, kad konkrečios situacijos aplinkybės yra argumentas, rodantis priskyrimą žalos atsiradimo vietos nacionalinei materialinei teisei. Akivaizdžiai glaudesnės sąsajos su kita valstybe, kaip tai suprantama pagal reglamento „Roma II“ 4 straipsnio 3 dalį, bylą nagrinėjančios teismo kolegijos manymu, šiuo atveju nebūtų.

Dėl III dalies

<...> [nacionalinė proceso teisė]

Oberster Gerichtshof
Viena, 2024 m. sausio 11 d.

<...>